

ბრექსიტი ეკონომიკურ ჭრილში

თონა ახრახაძე, მარიამ ხვედელიძე

თსუ მე-4 კურსის ბაკალავრები

რეზიუმე

ბოლო პერიოდში ბრიტანეთის მიერ ევროკავშირის დატოვება მსოფლიო პოლიტიკის ერთ-ერთი ყველაზე აქტუალური პრობლემაა. ზბრიტანეთი უკვე დიდი ხანია იმუქრება იმით, რომ კავშირს დატოვებს და საბოლოოდ 23 ივნისს ჩატარებული რეფერენდუმის შედეგად ბრიტანელების 52%-მა გადაწყვიტა ევროკავშირის დატოვება. წინამდებარე ნაშრომის მიზანია უპასუხოს შემდეგ შეკითხვებს: რა ეკონომიკურ შედეგებს მოუტანს ევროკავშირის დატოვება ბრიტანეთს და გადარჩება თუ არა მის გარეშე? ეკონომისტებისა და ექსპერტების მოსაზრებათა გაცნობის საფუძველზე, რომლებიც სტატიაში დაწვრილებითაა განხილული, ცალსახაა ის ფაქტი, რომ ამ მოვლენას ექნება როგორც დადებითი ისე უარყოფითი გავლენა ბრიტანეთზეც და ევროკავშირზეც და მომავალში მნიშვნელოვნად შეცვლის ევროპის ეკონომიკას.

საკვანძო სიტყვები: ბრექსიტი, ევროკავშირი, დიდი ბრიტანეთი, უსაფრთხოება, ეკონომიკური განვითარება, სუვერენიტეტი, ევროპული ბაზარი, სავაჭრო პარტნიორი, ექსპორტი — იმპორტი, საბიუჯეტო დანახარჯები, რეგულაციები.

შესავალი

დღესდღეობით ეკონომიკური სიძლიერე მსოფლიოს უძლიერესი ქვეყნების მთავარ მიზნად რჩება, რადგან სწორედ ეკონომიკურ სიძლიერეზეა დამოკიდებული ქვეყნის უსაფრთხოება და მომავალი. სწორედ ამიტომ, აღნიშნულ სტატიაში ვისაუბრებთ მსოფლიოში ყველაზე ძლიერი ეკონომიკური გაერთიანების — ევროკავშირის და ბრიტანეთის ურთიერთობებზე, რაც საკმაოდ საკამათო და აქტუალური საკითხია დღევანდელ პოლიტიკურ დღის წესრიგში. შევეცდებით არგუმენტირებულ მსჯელობაზე დაყრდნობით ავხსნათ, თუ როგორ ურთიერთქმედებს ეს ორი აქ-

ტორი ერთმანეთთან და რა დადებითი და უარყოფითი მხარეები აქვს ბრიტანეთისათვის აღნიშნული კავშირის დატოვებას.

როგორც ევროკავშირის შექმნის და განვითარების ისტორიიდან ვიცით, დიდი ბრიტანეთი ყოველთვის სკეპტიკურად იყო განწყობილი ამ ორგანიზაციისადმი. ჩერჩილმა, რომელმაც ციურიხში წამოაყენა “ევროპის შეერთებული შტატების” იდეა, ჯერ კიდევ 1944 წელს შარლ დე გოლს განუცხადა, რომ ევროპასა და ღია ზღვას შორის (იგულისხმება აშშ) არჩევანის საჭიროების შემთხვევაში, ყოველთვის ამ უკანასკნელს მიანიჭებდა უპირატესობას. ბრიტანეთი ყოველთვის იყო ყველაზე არაინტეგრაციონისტული წევრი, არ მონაწილეობდა ბევრ საერთო პოლიტიკაში (ვალუტა, შენგენის სივრცე). ბრიტანეთში საკმაოდ მძლავრი ანტიევროპული მოძრაობაა, რამაც შედეგად გამოიღო ის, რომ დღეს ეს ქვეყანა აღარ არის ევროკავშირის წევრი. სტატიაში ვუპასუხებთ შემდეგ საკვლევ კითხვებს: რამდენად სწორი გადაწყვეტილება იყო ევროკავშირიდან გამოსვლა, რა დადებითი და უარყოფითი მხარეები მოჰყვება ამას და არის თუ არა ევროკავშირი ბრიტანეთის ეკონომიკური სიძლიერის მნიშვნელოვანი გარანტი. მიზანია არგუმენტებსა და ისტორიულ მიმოხილვაზე დაყრდნობით დასკვნის გაკეთება.

ისტორიული მიმოხილვა

თავდაპირველად ევროკავშირი ეკონომიკური ორგანიზაცია გახლდათ და მიზნად ისახავდა მომავალში ეკონომიკურად ურთიერთდამოკიდებლ ქვეყნებს შორის მშვიდობიანობის შენარჩუნებას. კონტინენტური ევროპისაგან განსხვავებით, კუნძულოვანი სახელმწიფოში არ იყო ამხელა სწრაფვა ევროკავშირისკენ. ბრიტანეთს სურდა კვლავ შეენარჩუნებინა იმპერიალისტური სახელმწიფოსა და მსოფლიო ჰეგემონის ამბიციები, რისი საფუძველიც ჰქონდა. და რაც ყველაზე მთავარია, ბრიტანეთს 50 — იან წლებშიც კი სამარცხვინოდ მიაჩნდა კონტინენტური ევროპის სახელმწიფოებისათვის “თავის გაყადრება”, ბრიტანეთი არ დაუშვებდა, რომ ისეთ ზეეროვნულ ორგანიზაციაში განევრიანებული, რომელიც მის სუვერენიტეტს ოდნავ მაინც შელახავდა (მჭედლ-

იძე, კაპანაძე). ამიტომაც, ევროკავშირის ჩამოყალიბების პარალელურად, ბრიტანეთის თაოსნობით 1960 წელს შეიქმნა ევროპის თავისუფალი ვაჭრობის ასოციაცია, რომელიც ბრიტანეთს მეტ თავისუფლებას აძლევდა ეკონომიკურ ასპარეზზე.

60-70-იან წლებში ევროკავშირში რიგი რეფორმების ფონზე (მაგალითად, აქტიურად დაიწყო აგრარული პოლიტიკის განვითარება) ეკონომიკური აღმავლობის პერიოდი დაიწყო, რამაც ბრიტანეთის ყურადღებაც კი მიიზიდა. პირველი განცხადება ევროკავშირის წევრობაზე 1961 წელს ბრიტანეთის პრემიერ მინისტრმა მაკმილანმა შეიტანა, რაც შარლ დე გოლის უარის წყალობით ვერ განხორციელდა. ბრიტანეთის ახალმა პრემიერმა 1967 წელს მეორედ შეიტანა განაცხადი წევრობაზე, რასაც ისევ ვეტო მოჰყვა დე გოლისგან. ის მთელ რიგ პირობებს უწესებდა ბრიტანეთს წევრობის სანაცვლოდ, მაგალითად, ბრიტანეთს უნდა დაეტოვებინა ფუნტი სტერლინგის არეალი და მოეშალა აშშ — სთან განსაკუთრებული ურთიერთობა. თუმცა, ყველაფერი შეიცვალა მაშინ, როდესაც საფრანგეთისა და გერმანიის სათავეში მოვიდნენ ჟორჟ პომპიდუ და ვილი ბრანდტი 1973 წელს. მან დააჩქარა ევროგაერთიანების ინტეგრაციის პროცესი და შედეგად ბრიტანეთი ორგანიზაციის შიგნით აღმოჩნდა 1973 წელს (კაპანაძე, 2006).

ჰორგანიზაციის შიგნითაც ბრიტანეთი პრეტენზიულ და არა-ინტერაციონისტულ წევრად დარჩა. ტეტჩერის დროს ბრიტანეთს პრეტენზია ჰქონდა, რომ ზედმეტად დიდ თანხებს ხარჯავდა ევროკავშირის ფუნქციონირებისათვის და სანაცვლოდ ამას უკან ვერ იბრუნებდა. საბოლოოდ 1984 წელს მიღწეული შეთანხმებით, ბრიტანეთის მიერ ევროკავშირის ბიუჯეტში შენატანი საგრძნობლად შემცირდა.

მიუხედავად იმ ეკონომიკური პროგრესისა, რასაც ბრიტანეთმა და ევროკავშირმა ერთად მიაღწიეს, ბოლო პერიოდებში სკეპტიკურმა აზრებმა თავი იჩინა. პირველად ევროკავშირის დატოვება 2008 წელს გაჟღერდა და 2011 წელს მოსახლეობამ რეფერენდუმზე უარი თქვა წევრობაზე. დევიდ კამერუნის ერთ — ერთი მნიშვნელოვანი წინასაარჩევნო დაპირებაც ზუსტად ორგანიზაციის დატოვება გახლდათ. მსგავსმა პროცესებმა დღეს

შედეგად მოგვცა ევროკავშირი ბრიტანეთის გარეშე.

მოსახლეობის 51,89 პროცენტმა უარი თქვა ევროკავშირზე. უნდა ითქვას, რომ 50% - ზე მეტი ბრიტანეთის სავაჭრო ურთიერთობები ევროკავშირთან იყო დაკავშირებული (ბადრიძე, 2016). ამიტომაც, მითქმა — მოთქმა არ ნყდება და დღესაც საკითხავია, თუ რამდენად სწორი და სასარგებლო იყო ეს გადაწყვეტილება.

დადებითი და უარყოფითი მხარეები

ბრექსიტი ეკონომიკური თვალსაზრისით ძალიან დიდ გავლენას მოახდენს როგორც ბრიტანეთზე, ასევე ევროკავშირზე. ჯპირველ რიგში, ცალსახაა, რომ ევროკავშირისთვის ბრექსიტი უდიდესი დარტყმა იქნება, რადგანაც მთავარი ფინანსური ბირთვი გაერთიანების გარეთ აღმოჩნდება, ეს კი ევროპული ბაზრის დანაწევრებას, შიდაკონკურენციისა და არასტაბილურობის რისკის გაზრდას გამოიწვევს. რაც შეეხება ბრიტანეთს, მისი ეკონომიკისთვის, ექსპერტების აზრით, ევროკავშირიდან გასვლა დადებით შედეგებსაც მოიტანს და უარყოფითსაც. თავდაპირველად განხილვა დავიწყეთ იმ ეკონომიკური სარგებლით, რომელსაც ბრიტანეთი დაკარგავს კავშირის დატოვებით და სხვა საფრთხეებით, რომლებიც ბრექსიტის შედეგად დაემუქრება.

დღესდღეობით ევროკავშირი ბრიტანეთისთვის უდიდესი სავაჭრო პარტნიორია და ევროკავშირთან ვაჭრობა მისთვის ძალიან მნიშვნელოვანია, რადგანაც ბრიტანეთის ექსპორტის 45 % ევროკავშირის წევრ ქვეყნებში იყიდება და ქვეყანაში იმპორტის 53 %-ის მომწოდებელი ევროკავშირია. აღნიშნული ვაჭრობა ასაქმებს ბევრ ბრიტანელსაც, რადგან 3.4 მილიონი სამუშაო ადგილი ევროკავშირსა და ბრიტანეთს შორის ექსპორტ-იმპორტზე პირდაპირაა დამოკიდებული.

ასევე ევროკავშირი ბრიტანეთში განხორციელებული საგარეო ინვესტიციების ყველაზე მნიშვნელოვანი წყაროა. (McKee and Michael, 2016) ოფიციალური მონაცემებით, 2014 წლის საგარეო ინვესტიციების ნახევარი (\$708 მილიარდი) ევროკავშირის წევრ ქვეყნებს ეკუთვნოდათ. ბრექსიტის შედეგად ეს აწყობილი და სარგებლიანი სავაჭრო სისტემა დაინგრევა, რაც არც ერთი მხ-

არისტოვის არ იქნება სასარგებლო, უფრო კი ბრიტანეთისთვის, რადგანაც ის უფრო მეტ პარტნიორსა და უფრო დიდ ბაზარს კარგავს ევროკავშირის წევრი 27 ქვეყნის სახით, რომლებთანაც კავშირის შიგნით ბარიერების გარეშე, უპრობლემოდ და თავისუფლად ვაჭრობდა, ვიდრე ევროკავშირი მხოლოდ ერთი ბრიტანეთის სახით (მიუხედავად იმისა , რომ ბრიტანეთი მისი უმნიშვნელოვანესი ბიუჯეტის შემესები წევრია) იმისთვის, რომ დიდმა ბრიტანეთმა აღიდგინოს ევროპის ერთიან ბაზარზე წვდომა (ეს კი მისი ეკონომიკისთვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი იქნება) მას მაინც მოუწევს ევროკავშირის რეგულაციების აღიარება და დიდი კონტრიბუციების გადახდა, როგორც თავის დროზე ეს ნორვეგიამ და შვეიცარიამ გააკეთეს.

ასევე საჭირო გახდება მსოფლიოს ქვეყნებთან ახალი, ინდივიდუალური სავაჭრო ხელშეკრულების გაფორმება, რაც ბევრ სირთულესთან იქნება დაკავშირებული და დიდ დროს წაიღებს. ყველაფერი ეს კი ბრიტანეთის, როგორც საერთაშორისო ფინანსური ცენტრის მომავალს ეჭქვეშ დააყენებს და ეკონომიკურ არასტაბილურობას გამოიწვევს ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში.

ევროკავშირის წევრობა ბრიტანეთს ბევრ სხვა ეკონომიკურ სარგებელს აძლევს, მაგალითად: მთელი ევროპის მასშტაბით მსგავსი რეგულაციების საშუალებით კომპანიებს შეუძლიათ ერთი შტაბ-ბინა იქონიონ და რადგანაც ინგლისური ყველაზე პოპულარული საერთაშორისო ენაა, ამ კომპანიების უდიდესი ნაწილიც ლონდონს ირჩევს სათაო ოფისის განსათავსებლად, რაც, რა თქმა უნდა, კარგად მოქმედებს როგორც ინგლისის იმიჯზე, ასევე მის ეკონომიკაზეც, რამდენადაც ქმნის დამატებით სამუშაო ადგილებს. დიდ ბრიტანეთში გახსნილი კომპანიები და ბანკები უფლებას დაკარგავენ გაყიდონ თავიანთი პროდუქცია და მომსახურება ევროკავშირში, იმ შემთხვევაში თუ ბრიტანეთი უარს განაცხადებს საქონლის, სერვისის და ადამიანების თავისუფლად გადაადგილების პრინციპის გაზიარებაზე.

ევროკავშირის წევრებს შორის ბრიტანეთი კავშირის ბიუჯეტის შევსებაზე ყველაზე მეტ ფულს ხარჯავს, იქნება ეს სამხ-

ედრო სფერო, სოფლის მეურნეობა, რეგიონალური პოლიტიკა და ა.შ. ბრექსიტის მომხრეების მთავარი მოტივიც სწორედ ეს გახლავთ. მათ სწამთ, რომ ევროკავშირი ბრიტანეთს კი არ ეხმარება, პირიქით, უკან ხევს ბიზნესისთვის უამრავი რეგულაციებითა და მილიარდობით ფუნტის ოდენობის სანქცეო გადასახადით და ეს კი მაშინ, როცა თვითონ სანაცვლოდ არანაირ სარგებელს არ სთავაზობს. ანალიტიკური ინსტიტუტის „ლია ევროპის“ მონაცემებით ევროკავშირის რეგულაციების გამო ყოველწლიურად ბრიტანეთი დაახლოებით 33 მილიარდს კარგავს.

ბრექსიტის მომხრეები შვეიცარიისა და ნორვეგიის მოდელს განიხილვენ. მათი აზრით, ევროკავშირის საბიუჯეტო შენატანისგან გათავისუფლება და სხვადასხვა სახის რეგულაციებზე უარის თქმა ბრიტანეთის ეკონომიკისთვის სასიკეთო შედეგებს მოიტანს და მნიშვნელოვნად წინ წასწევს მას.

ბევრი ეკონომისტების აზრით, ბრექსიტი ბრიტანეთში ფასების შემცირებას გამოიწვევს კვების და სხვა ბევრ პროდუქტიაზე. ევროკავშირი წარმოადგენს საბაჟო არეალს, რომელიც ცდილობს სოფლის მეურნეობისა და დამამუშავებელი მრეწველობის დაცვას. ამას კი ახორციელებს სხვადასხვა კვოტების დანესებით, ფერმერებისათვის დახმარებების მიცემითა თუ სხვადასხვა შეზღუდვების დანესებით. ეს ყველაფერი იწვევს იმას, რომ ევროკავშირის მოსახლეობა პროდუქციის ყიდვისას უფრო მეტ თანხას იხდის მსოფლიოს სხვა ბაზრებთან შედარებით. (Reklaitis, 2016) ბრექსიტის წყალობით ბრიტანეთის მოსახლეობა უცებ აღმოჩნდება გაცლილებით უფრო იაფი ფასების წინაშე.

დასკვნა

ამგვარად, სტატიის მიზანს წარმოადგენდა ბრექსიტის ეკონომიკური შედეგების განხილვა. რა თქმა უნდა, ცალსახაა ის ფაქტი, რომ ამ მოვლენას ექნება როგორც დადებითი ისე უარყოფითი გავლენა ბრიტანეთზეც და ევროკავშირზეც. ბრექსიტის მომხრეთა აზრით, ბრიტანეთისთვის ევროკავშირი მხოლოდ ზედმეტ ტვირთს წარმოადგენს და კავშირიდან გამოსვლა მას მხოლოდ სარგებელს მოუტანს, რადგანაც გათავისუფლდება ევროკავ-

შირის ბიუჯეტში თანხის შეტანის აუცილებლობისგან, უამრავი რეგულაციისა თუ პროდუქციაზე ხელოვნურად გაზრდილი ფასებისაგან. ბრექსიტის მოწინააღმდეგეები მიიჩნევენ, რომ ევროკავშირის დატოვებით ბრიტანეთი ეკონომიკურად მხოლოდ წაგებული დარჩება, რადგანაც დაკარგავს წვდომას მსოფლიოში ყველაზე დიდ ბაზარზე, ასევე გაუფუჭდება ფინანსური ცენტრის იმიჯი და ინვესტორებისთვის ნაკლებ მიმზიდველი გახდება ეკონომიკური არასტაბილურობის გამო, ამასთან დაკარგავს სამუშაო ადგილებს, რომლებიც ევროკავშირისა და ბრიტანეთს შორის იმპორტ-ექსპორტის სფეროშია შექმნილი. რაც შეეხება ევროკავშირს, ის, რა თქმა უნდა, ბრექსიტით ყველა შემთხვევაში ბევრს კარგავს და ყველაზე მნიშვნელოვანი და ძლიერი წევრის გარეშე რჩება, რაც უარყოფით გავლენას იქონიებს მის ეკონომიკაზე.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. <http://www.tabula.ge/ge/story/109166-badridze-evrokavshirma-un-da-gamoighvidzos-da-sastsrafod-daitskos-reformireba> .
2. ჭელიძე, გ. და კაპანაძე, ს. ევროკავშირის ისტორიული განვითარება. 1–17.
3. კაპანაძე, ს. 2006. „ევროკავშირის პოლიტიკა“. თბილისი: სოციალურ მეცნიერებათა სერია.
4. Reklaitis, Victor. “5 Arguments in Favor of a U.K. ‘Brexit’ from the EU — and 5 against.” [Http://www.marketwatch.com](http://www.marketwatch.com). June 23, 2016. Accessed July 21, 2016. <http://www.marketwatch.com/story/5-arguments-why-uk-should-vote-for-a-brexit-and-5-against-2016-04-29>.
5. McKee , Martin, and Michael j. Galsworthy. 2016. “Brexit: a Confused Concept That Threatens Public Health.” <http://jpubhealth.oxfordjournals.org>.

REFERENCES:

1. <http://www.tabula.ge/ge/story/109166-badridze-evrokavshirma-undagamoighvidzos-da-sastsrafod-daitskos-reformireba>
2. Chelidze, Gizo and Kapanadze, Sergi. The Historical Development of European Union. Pp: 1 -17.
3. Kapanadze, Sergi. 2006. "Policy of European Union". Tbilisi: Social Science Series.
4. Reklaitis, Victor. "5 Arguments in Favor of a U.K. 'Brexit' from the EU — and 5 against." [Http://www.marketwatch.com](http://www.marketwatch.com). June 23, 2016. Accessed July 21, 2016. <http://www.marketwatch.com/story/5-arguments-why-uk-should-vote-for-a-brexite-and-5-against-2016-04-29>.
5. McKee , Martin, and Michael j. Galsworthy. 2016. "Brexit: a Confused Concept That Threatens Public Health." <http://jpubhealth.oxford-journals.org> .

BREXIT IN ECONOMIC CONTEXT

Teona Akhrakhadze, Mariam Khvedelidze

TSU, 4th year Bachelor Students

RESUME

Nowadays Economic strength has a big influence on the role of actors in the international system. That's why we have decided to touch two of the world's leading economic powers – the UN and the UK. In addition, in the relationship between these two actors there were always the interesting and debatable facts. At last, the UK on Thursday, 23^d of June has made a choice – leave from the EU. The work would like to answer the following questions: What consequences will cause for Britain to leave the EU? Can the UK prosper without the EU? Our conclusion is that brexit will cause as costs as benefits. The UK has done a decision, which will cause a chaos in the country, especially in the near future, however it will be free from the regulations and some rules.

Keywords: Brexit, The European Union, The Great Britain, Security, Economic Development, Sovereignty, European Market, Commercial Partner, Export – Import, Budgetary Expenditures, Regulations.